

Jerzy Adamczyk

Obowiązek przyjęcia sakramentu bierzmowania przez nupturientów (kan. 1065 § 1 KPK)

Ius Matrimoniale 13 (19), 145-162

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Jerzy Adamczyk

Obowiązek przyjęcia sakramentu bierzmowania przez nupturientów (kan. 1065 § 1)

Wstęp

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. przypominał teologiczną prawdę, iż „przyjęcie sakramentu bierzmowania nie jest do zbawienia konieczne koniecznością środka” (kan. 787), co znaczy także, że otrzymanie tego sakramentu przez nupturientów nie warunkuje godziwości teologicznej sakramentu małżeństwa. Jednak narzeczeni wraz z konfirmacją wnoszą pełniejszy wymiar darów Ducha Świętego, przez co otrzymują skuteczniejszą pomoc nadprzyrodzoną do chrześcijańskiego życia i wypełnienia swoich obowiązków. Małżeństwo chrześcijan jest bowiem faktycznie logiczną konsekwencją wyboru „pójścia za Chrystusem”, który został dokonany w sakramencie bierzmowania, natomiast potem konkretyzuje się w stanie życia małżeńskiego¹. Stąd jest zrozumiałe, że KPK z 1983 r. wymaga, poza pewnymi wyjątkami, przyjęcia bierzmowania przed małżeństwem.

Rozważając zagadnienie potrzeby przyjęcia sakramentu bierzmowania przez nupturientów wypadnie w ogólnym zarysie zapoznać się z rolą konfirmacji w życiu małżonków, następnie przedstawić obowiązek przyjęcia bierzmowania przez wiernych oraz omówić kwestię przyjęcia tego sakramentu przed ślubem.

1. Bierzmowanie w życiu małżonków

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku opierając się na Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium* Soboru Watykańskiego II (nr 11) zamieszcza ustawową definicję bierzmowania, ujmującą podstawowe zasady aktualnej nauki Kościoła o tym

¹ Por. M. Morgante, *I sacramenti nel Codice di Diritto Canonico. Commento giuridico-pastorale*, Roma 1984, s. 121.

sakramencie: „Sakrament bierzmowania, który wyciska charakter i przez który ochrzczeni, postępując na drodze chrześcijańskiego wtajemniczenia, są ubogacani darem Ducha Świętego i doskonale łączą się z Kościołem, umacnia ich i ściślej zobowiązuje, by słowem i czynem byli świadkami Chrystusa oraz szerzyli wiarę i jej bronili” (kan. 879).

Przyjęcie konfirmacji oznacza, że człowiek ochrzczony rozpoczyna nowy, dojrzały etap chrześcijańskiego wtajemniczenia. W sakramencie tym, który uwiecznił w Kościele łaskę Zielonych Świąt i udziela daru Ducha Świętego, obiecywanego przez Chrystusa i przekazywanego przez Apostołów, zawsze widziano nadprzyrodzony środek udoskonalenia człowieka ochrzczonego². Należy zauważyć, że nadprzyrodzone odrodzenie człowieka spowodowane łaską chrztu powinno być utwierdzone, a odrodzony człowiek, otrzymawszy za pośrednictwem Kościoła dar wiary, winien umocnić się do jej wyznawania, skutecznego wprowadzenia w życie i mężnego świadectwa o niej³. Potwierdza to *Katechizm Kościoła Katolickiego*: „Bierzmowanie udoskonala łaskę chrztu; jest ono sakramentem, który daje Ducha Świętego, aby głębiej zakorzenić nas w synostwie Bożym, ściślej wszczepić w Chrystusa, umocnić naszą więź z Kościołem, włączyć nas bardziej do jego posłania i pomóc w świadczeniu o wierze chrześcijańskiej słowem, któremu towarzyszą czyny” (KKK 1316)⁴.

Bierzmowanie jest drugim obok chrztu sakramentem wtajemniczenia chrześcijańskiego (por. kan. 842 § 2). Stanowi ono kolejny etap tej inicjacji. We „Wstępie” do Obrzędów bierzmowania czytamy: „Ochrzczeni przechodzą dalszy etap chrześcijańskiego wtajemniczenia przez sakrament bierzmowania. W nim otrzymują Ducha Świętego, który w dzień Pięćdziesiątnicy został zesłany przez Pana na Apostołów”⁵. Jest to zatem sakrament umocnienia w wierze, a tym

² Por. T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II. Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*, t. 2, Olsztyn 1986, s. 371.

³ Tamże; por. R. Althaus, *Komentarz do kan. 879*, W: *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, t. 4, pod. red. K. Lüdicke, Essen 1988-2002, kan. 879 nr 2.

⁴ *Catechismo della Chiesa Cattolica*, Libreria Editrice Vaticana 1992, tłum. polskie: *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994 („Na Zachodzie nazwa bierzmowanie (confirmatio) sugeruje zarazem potwierdzenie chrztu, dopełniające wtajemniczenie chrześcijańskie, a równocześnie umocnienie łaski chrzcielnej, pełnię owoców Ducha Świętego, że ten sakrament utwierdza chrzest i równocześnie umacnia łaskę chrzcielną”, tamże nr 1289).

⁵ *Pontificale Romanum. Ordo Confirmationis*, Typis Polyglottis Vaticanis 1971, wydanie polskie: *Obrzędy bierzmowania według Pontyfikału Rzymskiego*, Wstęp nr 1, Katowice 1975, s. 19, (odtąd: OB).

samym miejsce dopełnienia tego związku w Chrystusie, jaki został zapoczątkowany w sakramencie chrztu⁶. Chrzest bowiem jest tylko zaczątkiem życia chrześcijańskiego. Pełne wtajemniczenie chrześcijańskie domaga się ponad to dalszych sakramentów: bierzmowania i Eucharystii (por. kan. 842 § 2).

Papież Paweł VI w Konstytucji apostolskiej *Divinae consortium naturae*⁷ przypominał, iż „przez sakrament bierzmowania odrodzeni na chrzcie otrzymują jako niewysłowiony dar samego Ducha Świętego, który ich umacnia w szczególnie sposób, a naznaczeni znamieniem tego sakramentu w sposób doskonalszy wiążą się z Kościołem”⁸. Ze względu na niezniszczalny charakter (znamie), jaki wyciska bierzmowanie, można ten sakrament przyjąć tylko raz w życiu (kan. 845 § 1 i kan. 879)⁹.

Kan. 879 przypomina, iż sakrament bierzmowania wyciska charakter sakramentalny będący pierwszym owocem Ducha Świętego, obecnego i działającego w bierzmowanym. Ów charakter to niezniszczalna więź wyciśnięta w człowieku mocą samej celebracji sakramentu ważnie sprawowanego, to pewien znak duchowy, niezniszczalny, różnicujący wiernych¹⁰.

Skutkiem sakramentu bierzmowania jest pełne wylanie Ducha Świętego, a przez to wzrost i pogłębienie łaski chrzcielnej. Sakrament ten zakorzenia głębiej w Bożym synostwie, ściślej jednoczy z Chrystusem, pomnaża dary Ducha Świętego, udoskonala więź z Kościołem, udziela specjalnej mocy Ducha Świętego do szerzenia i obrony wiary słowem i czynem, do mężnego wyznawania imienia Chrystusa oraz do tego, by nigdy nie wstydzić się Krzyża (por. kan. 879)¹¹.

Skoro sakrament bierzmowania pociąga za sobą tak doniosłe skutki, sprawiając, że bierzmowany wkracza faktycznie, w sposób pełny

⁶ A. Zuberbier, J. Janicki, *Bierzmowanie*, W: *Słownik teologiczny*, t. 1, pod. red. A. Zuberbiera, Katowice 1985, s. 59.

⁷ Paulus VI, *Constitutio Apostolica Divinae consortium naturae*, (15 augusti 1971), „Acta Apostolicae Sedis” 63 (1971), s. 657-664, wydanie polskie: *Obrzędy bierzmowania według Pontyfikatu Rzymskiego*, Katowice 1975, s. 9-18.

⁸ OB, s. 12.

⁹ A. Molina Meliá, *Komentarz do kan. 879*, W: *Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe, fuentes y comentarios de todos los cánones*, pod red. A. Benlloch Poveda, Valencia 1993, s. 408.

¹⁰ Por. M. Pastuszko, *Sakrament bierzmowania*, Kielce 2005, s. 20; B. Testa, *Sakramenty Kościoła*, Poznań 1998, s. 165.

¹¹ Por. L. Adamowicz, *Wprowadzenie do prawa o sakramentach świętych według Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*, Lublin 1999, s. 86; zob. Althaus, *Komentarz do kan. 879*, dz. cyt., kan. 879, nr 2.

i dojrzały, w życie Kościoła, aby móc przeżywać chrzest we wszystkich momentach i aspektach egzystencji ludzkiej¹², to jest zrozumiałe, że pełni on również istotną rolę dla żyjących w stanie małżeńskim. Oni bowiem „zgodnie z własnym powołaniem, mają szczególnie obowiązek przyczyniać się do budowania Ludu Bożego przez małżeństwo i rodzinę” (kan. 226 § 1)¹³.

Bierzmowanie wyciskając charakter sakramentalny, ubogacając darem Ducha Świętego jawi się jako istotna pomoc dla małżonków w dochowywaniu wierności małżeńskiemu przymierzowi będącemu wspólnotą całego życia i realizacji celu małżeństwa, jakim jest wzajemne dobro małżonków oraz zrodzenie i wychowanie potomstwa (por. kan. 1055 § 1, 226 § 2, 793 § 1, 795, 835 § 4, 868 § 1, 1134-1136, 1151).

Sakrament konfirmacji w myśl kan. 879 umacnia wiernych (małżonków), w ich apostołstwie wewnątrz swojej wspólnoty, a także w stosunku do innych rodzin, „by słowem i czynem byli świadkami Chrystusa oraz szerzyli wiarę i jej bronili”¹⁴.

Bierzmowanie udzielając daru Ducha Świętego doskonalili małżonków także w trudnych chwilach życia małżeńskiego i rodzinnego. Do takich, wymagających męstwa i wielkoduszności momentów, należą niewątpliwie: zachowywanie współżycia małżeńskiego, mimo różnych kryzysów (por. kan. 1151, 1056), przebaczenie przez stronę niewinną, pod wpływem chrześcijańskiej miłości i troski o dobro rodziny, małżonkowi cudzołożnemu i kontynuowanie z nią życia małżeńskiego (por. kan. 1152, 1155), zachowywanie wspólnoty małżeńskiej, w przypadku, gdy jedno z małżonków niedostatecznie wypełnia podstawowe obowiązki małżeńskie lub godzi w dobro wspólnoty małżeńskiej i potomstwa (por. kan. 1153)¹⁵, czy troska o odpowiednie

¹² Por. Testa, *Sakramenty*, dz. cyt., s. 166.

¹³ Por. W. Góralski, *Kościelne prawo małżeńskie*, Warszawa 2006, s. 79.

¹⁴ Por. Althaus, Komentarz do kan. 879, dz. cyt., kan. 879, nr 2; Jan Paweł II w adhortacji *Familiaris consortio* w nr 54 pisze: „Sakrament małżeństwa, który podejmuje na nowo i nakłada obowiązek wszczepiony na chrzcie świętym i w bierzmowaniu – obrony i szerzenia wiary, czyni małżonków i rodziców chrześcijańskich świadkami Chrystusa „aż po krańce ziemi”, prawdziwymi i właściwymi „misjonarzami” miłości i życia” (Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio*, (22 listopada 1981), AAS 74 (1982), s. 81-191, tekst polski: Adhortacja apostolska Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, Częstochowa 1988.

¹⁵ Jednak „jeśli jedno z małżonków stanowi źródło poważnego niebezpieczeństwa dla duszy lub ciała drugiej strony albo dla potomstwa, lub w inny sposób czyni zbyt trudnym życie wspólne, tym samym daje drugiej stronie zgodną z prawem przyczynę odejścia, bądź na mocy dekretu ordynariusza miejsca, bądź też gdy niebezpieczeństwo jest bezpośrednie, również własną powagą” (kan. 1153 § 1).

utrzymanie i wychowanie dzieci z chwilą zdecydowania o separacji małżonków (por. kan. 1154).

Wreszcie – bierzmowanie jako sakrament chrześcijańskiej dojrzałości „służy przeciwko brakowi siły w wyznawcach Chrystusa, a więc jest przeciw słabości”¹⁶, szczególnie egoizmowi w małżeństwie, będącemu zaprzeczeniem miłości małżeńskiej (por. kan. 1151-1153, 1155).

Należy zgodzić się z D. Kelly, który twierdzi, iż ponieważ bierzmowanie jest jednym z sakramentów pełnego wtajemniczenia chrześcijańskiego (zob. kan. 842 § 2), a małżeństwo jest sakramentem dorosłości, który pociąga za sobą poważne obowiązki zarówno w życiu chrześcijańskim małżonków, jak i w chrześcijańskim wychowaniu w rodzinie, to oczywiście jest bardziej niż tylko stosowne, aby zobowiązujący się do takiej odpowiedzialności byli bierzmowani¹⁷.

2. Obowiązek przyjęcia bierzmowania

Jest rzeczą bezsporną, że sakrament bierzmowania nie jest wymagany do zbawienia koniecznością środka (*necessitate medii*). Tę prawdę teologiczną uwypuklał stary KPK. Kan. 787 tego zbioru zaczyna się dogmatyczną wypowiedzią, iż „jakkolwiek bierzmowanie nie jest konieczne do zbawienia koniecznością środka”¹⁸. Kodeks pio-benedyktyński nie określając wprost obowiązku przyjęcia bierzmowania zarazem zabraniał lekceważyć je, gdy istniała okazja jego przyjęcia (por. kan. 787). Pośrednio jednak w starym prawie obowiązek ten wynikał z normy zobowiązującej zarazem proboszczów do troski, by wierni przystępowali do tego sakramentu w odpowiednim czasie (por. kan. 787). W jakimś sensie pierwszy Kodeks mówi o obowiązku przyjęcia bierzmowania, gdy w kan. 783 zobowiązuje biskupów, by udzielali bierzmowania swoim wiernym. Wyraźnie w Kodeksie z 1917 r. było wymagane uprzednie przyjęcie bierzmowania od kandydatów do nowicjatu (kan. 544 § 1), do święceń (kan. 974 § 1 nr 1) oraz od świadków bierzmowania (kan. 795)¹⁹.

¹⁶ Pastuszko, *Sakrament*, dz. cyt., s. 21.

¹⁷ D. Kelly, Komentarz do kan. 1008-1165, W: *The canon law letter and spirit a practical guide to the code of canon law. Prepared by the canon law society of Great Britain and Ireland in association with The Canadian Canon Law Society*, pod red. F. Morrissey, London 1999, s. 580-581.

¹⁸ Por. Althaus, Komentarz do kan. 890, dz. cyt., kan. 890, nr 1; F. Bączkiewicz, J. Baron, W. Stawinoga, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, t. 2, Opole 1958, s. 20.

¹⁹ Por. P. Hemperek, *Uświęcające zadanie Kościoła*, W: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, Lublin 1986, s. 107.

W nowym Kodeksie obowiązek przyjęcia bierzmowania jest wyraźnie stwierdzony: „Wierni są obowiązani przyjąć ten sakrament w odpowiednim czasie” (kan. 890). Cytowana dyrektywa jawi się jako konkretyzacja powszechnego obowiązku uświęcania życia (zob. kan. 210). Każdy ochrzczony jest bowiem zobowiązany, aby osiągnął „pełnoletność” w Kościele²⁰. Prawodawca przypomina dlatego, iż nie wolno wiernym pozbawiać się bierzmowania, a to ze względu na ubogacenie nadprzyrodzone, jakie ono daje, oraz fakt, iż jest to sakrament wprowadzający chrześcijanina w dojrzałość duchową i łączący go w sposób doskonalszy z Chrystusem i Kościołem²¹.

W części drugiej kan. 890 KPK z 1983 r. prawodawca zabezpiecza wykonanie tego, co zalecił w pierwszej, nakazując rodzicom, duszpasterzom, zwłaszcza proboszczom, aby udzielili wiernym pomocy w spełnianiu ich obowiązku przyjęcia bierzmowania („Rodzice, duszpasterze, zwłaszcza proboszczowie mają troszczyć się, żeby wierni zostali właściwie przygotowani do jego przyjęcia i w odpowiednim czasie do niego przystąpili”)²². Kodeks Jana Pawła II mówi *implicite* o obowiązku przyjęcia bierzmowania, gdy w kan. 884 § 1 i 885 § 1 zobowiązuje biskupów, by udzielali i troszczyli się o przyjęcie konfirmacji przez swoich wiernych.

Powinność przyjęcia bierzmowania została wyeksplikowana w Schemacie Prawa na temat Sakramentów z 1975 r.²³ Kan. 49 wspomnianego Schematu zawiera stanowcze stwierdzenie, że „wierni mają obowiązek przystąpienia do sakramentu bierzmowania w odpowiednim czasie”²⁴. Podobnie obowiązek przyjęcia konfirmacji został zamieszczony w schematach KPK z 1980 r. (kan. 844)²⁵ oraz z 1982 r. (kan. 889)²⁶.

Przyjęcie bierzmowania dla otrzymania pełnego wtajemniczenia chrześcijańskiego nakazuje kan. 842 § 2, dokładniejsze uzasadnienie tego obowiązku pozostawiając dogmatyce²⁷. Także kan. 866 przypomina o obowiązku przyjęcia sakramentu umocnienia: „Jeśli tylko nie stoi na przeszkodzie poważna racja, dorosły przyjmujący chrzest

²⁰ Por. Althaus, Komentarz do kan. 890, dz. cyt., kan. 890, nr 2.

²¹ Por. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II. Lud Boży*, dz. cyt., s. 375.

²² Por. Adamowicz, *Wprowadzenie do prawa*, dz. cyt., s. 93.

²³ *Schema documenti pontificii quo disciplina canonica “De Sacramentis recognoscitur”*, Typis Polyglottis Vaticanis 1975, can. 49 (CIC 787).

²⁴ Por. „*Communicationes*” 31 (1999), s. 74, 84; 32 (2000), s. 38; zob. Pastuszko, *Sakrament*, dz. cyt., s. 314; Althaus, Komentarz do kan. 890, dz. cyt., kan. 890, nr 1.

²⁵ *Schema Codicis Iuris Canonici*, Libreria Editrice Vaticana 1980, can. 844.

²⁶ *Codex Iuris Canonici Schema novissimum iuxta placita Patrum Commissionis emendatum atque Summo Pontifici praesentatum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1982, can. 889.

²⁷ Por. Althaus, Komentarz do kan. 890, dz. cyt., kan. 890, nr 2.

powinien być zaraz bierzmowany”. Wydaje się, że o powinności przyjęcia bierzmowania można wnioskować również z treści kan. 891, gdzie prawodawca przypomina, iż będących w niebezpieczeństwie śmierci należy bierzmować, gdy tylko to niebezpieczeństwo zaistnieje, bez względu na wiek²⁸. Potwierdza to także dyspozycja kan. 883 nr 3, która stanowi: „Na mocy samego prawa władzę udzielania bierzmowania posiadają: (...) w odniesieniu do osób znajdujących się w niebezpieczeństwie śmierci — proboszcz, a nawet każdy prezbiter (por. kan. 530 nr 2, 777 nr 2). Inaczej niż w *Obrzędach bierzmowania*²⁹ ustawodawca kodeksowy nie uzależnia możliwości bierzmowania przez prezbitera nie będącego proboszczem od nieobecności proboszcza. Nie jest też wymagane, by był to prezbiter wolny od cenzur i kar kościelnych³⁰. Tak więc zagrożonego niebezpieczeństwem śmierci może bierzmować każdy prezbiter, a więc przynajmniej w takim przypadku wszyscy będą mogli i powinni być bierzmowani³¹.

Sakrament bierzmowania jest istotnym elementem pełnego wtajemniczenia chrześcijańskiego (kan. 842, § 2), dlatego nowy kodeks ponadto podkreśla obowiązek uprzedniego przyjęcia bierzmowania przez dopuszczanych do nowicjatu (kan. 645 § 1), do wyższego seminarium duchownego (kan. 242, § 2 KPK) i do święceń (kan. 1033, 1050 nr 3), zawierających małżeństwo (kan. 1065 § 1) oraz pełniących zadanie chrzestnych (kan. 874 § 1 nr 3) i świadków bierzmowania (kan. 893 § 1)³².

Wymienione kanony (645 § 1, 242, § 2, 1033, 1050 nr 3, 1065 § 1, 874 § 1 nr 3, 893 § 1) jawią się jako normy bardziej szczegółowe, w stosunku do przepisu kan. 890.

Spośród wyliczonych miejsc, w których KPK wprost domaga się od pewnych kategorii wiernych przyjęcia konfirmacji, przedmiotem dalszej refleksji wyznaczonej tematem niniejszego przedłożenia

²⁸ Por. Hemperek, *Uświęcające zadanie*, dz. cyt., s. 109.

²⁹ Zob. OB, nr 7 c, s. 22..

³⁰ Por. Hemperek, *Uświęcające zadanie*, dz. cyt., s. 105.

³¹ Por. Pastuszko, *Sakrament*, dz. cyt., s. 322.

³² Por. Althaus, Komentarz do kan. 879, dz. cyt., kan. 879, nr 2-3. Tenże autor uważa, że tylko na mocy prawa partykularnego można by domagać się uprzedniego przyjęcia bierzmowania od pełniących szczególne funkcje w Kościele. Tak więc według tego autora bierzmowanymi winni być pełniący określone posługi liturgiczne (przede wszystkim: lektor, nadzwyczajny szafarz Komunii św., akolita), członkowie rad diecezjalnych, synodu diecezjalnego, rad parafialnych jak również tytulariusze urzędów kościelnych: ekonom, sędzia, obrońca węzła małżeńskiego, adwokat kościelny (Komentarz do kan. 879, dz. cyt., kan. 879, nr 3).

będzie kan. 1065 § 1 KPK, mówiący o obowiązku przyjęcia sakramentu bierzmowania przez zawierających małżeństwo.

3. Przyjęcie sakramentu bierzmowania, jako element indywidualnego przygotowania narzeczonych do ślubu

Stanowisko Kodeksu z 1983 r. w sprawie przyjęcia sakramentu bierzmowania przez kandydatów do małżeństwa jest jednoznaczne. W kan. 1065 § 1 prawodawca postanawia: „Katolicy, którzy nie przyjęli jeszcze sakramentu bierzmowania, powinni go przyjąć przed zawarciem małżeństwa, gdy jest to możliwe bez poważnej niedogodności”³³.

Kodeks pio-benedyktyński identycznie regulował tę kwestię. Otóż w myśl starego Kodeksu w trakcie przygotowania nupturientów do ślubu proboszcz winien był zapytać narzeczonych, czy przyjęli już sakrament bierzmowania. Jeżeli okazało się, że nie przyjęli jeszcze tego sakramentu, powinni byli to uczynić przed ślubem, o ile to możliwe bez wielkiej niedogodności (por. kan. 1021 § 2)³⁴.

Podczas prac kodyfikacyjnych kilku konsultorów domagało się dwóch rzeczy przeciwstawnych odnośnie konfirmacji przed małżeństwem: albo zniesienia konieczności bierzmowania, albo, jego bezwzględnej potrzeby, i upoważnienia proboszczów, by udzielali tego sakramentu nupturientom³⁵. Prawodawca optował jednak za odtworzeniem w dosłownym znaczeniu normy CIC 17, według której jest pilnie potrzebnym, aby kontrahenci przyjęli bierzmowanie przed wyrażeniem zgody małżeńskiej, lecz nie w formie bezwzględnej; dopiero, gdy jest to możliwe bez poważnej niedogodności³⁶.

Analizowany tu kan. 1065 § 1 nie zobowiązuje do przyjęcia sakra-

³³ Zob. Morgante, *I sacramenti*, dz. cyt., s. 121.

³⁴ „Catholici qui sacramentum confirmationis nondum receperunt, illud, antequam matrimonium admittantur, recipiant, si id possint sine gravi incommodo” (can. 1021 § 2); por. Bączkowicz, Baron, Stawinoga, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, t. 2, dz. cyt., s. 170.

³⁵ Por. „Communicaciones” 9 (1977), s. 140-141.

³⁶ Por. T. Rincón-Pérez, Komentarz do kan. 1065, W: *Comentario exegetico al Código de Derecho Canónico*, pod red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. 3, cz. II, wyd. 3, Pamplona 2002, s. 1119; Schemat KPK z 1980 r. zawierał w tej materii następujący zapis: „Catholici qui sacramentum confirmationis nondum receperunt, illud, antequam matrimonium admittantur, recipiant, si id possint sine gravi incommodo” (*Schema Codicis Iuris Canonici*, Libreria Editrice Vaticana 1980, can. 1018 § 1), natomiast Schemat KPK z 1982 r. posiadał w tej kwestii następujące postanowienie: „Catholici qui sacramentum confirmationis nondum receperunt, illud, antequam matrimonium admittantur, recipiant, si id fieri possit sine gravi incommodo” (*Codex Iuris Canonici, Schema novissimum iuxta placita Patrum Commissionis emendatum atque Summo Pontifici praesentatum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1982, can. 1065 § 1).

mentu bierzmowania, gdyż wtedy byłby tylko powtórzeniem postanowienia kan. 890, nie oznacza to jednak, że nie ma on żadnej relacji z kan. 890, uwypukla bowiem znaczenie obowiązku przyjęcia bierzmowania przed ślubem. Kan. 1065 § 1 jest więc wyrazem troski prawodawcy o pełne wtajemniczenie wiernych (por. kan. 842, § 2)³⁷. Wierni łatwo to zrozumieją, jeśli sobie uświadomią, że zaniedbującym ten obowiązek nie pobłogosławi się związku małżeńskiego, chyba że będą mieli poważną trudność z przyjęciem bierzmowania przed ślubem³⁸.

M. Pastuszko słusznie zauważa, iż omawiany kan. 1065 § 1 będzie też służył jako podstawa prawna do przeprowadzenia kontroli mającej stwierdzać, czy poszczególny wierny przyjął sakrament bierzmowania. Taka kontrola duszpasterska jest jak najbardziej na miejscu, ponieważ z praktyki wiadomo, że jakkolwiek ogromna większość dzieci i młodzieży przystępuje do bierzmowania w czasie uczęszczania do szkoły podstawowej, czy gimnazjum, to przecież nie wszystkie. Stan ten znajduje swoje potwierdzenie, gdyż przy zatwierdzeniu formalności związanych z zawarciem małżeństwa rzeczywiście zdarza się spotkać wiernych, którzy nie byli wcześniej bierzmowani³⁹.

Kan. 890 postanawia, że „wierni są obowiązani przyjąć ten sakrament w odpowiednim czasie”. Natomiast § 1 kan. 1065 przywołuje obowiązek przyjęcia sakramentu bierzmowania dla tych, którzy tego nie uczynili we właściwym czasie, czyli w pobliżu wieku rozeznania (por. kan. 891). Ochrzczony winien więc przyjąć sakrament umocnienia przynajmniej przed małżeństwem, jeśli tego nie uczynił „w pobliżu wieku rozeznania”. Dla nupturientów (poza niebezpieczeństwem śmierci) małżeństwo jawi się jako istotna „górna granica” na przyjęcie konfirmacji, pod warunkiem, że jest to możliwe bez poważnej niedogodności.

Wierni są obowiązani przyjąć ten sakrament w odpowiednim czasie (kan. 890 KPK). W Kościele łacińskim – poza niebezpieczeństwem śmierci – jest to „wiek rozeznania” (kan. 891 KPK). Stosownie do upoważnienia udzielonego w *Obrzędach bierzmowania* (nr 11) 146 Konferencja Episkopatu Polski wydała 16 stycznia 1975 r. instrukcję, według której „sakramentu bierzmowania nale-

³⁷ Por. P. Bianchi, Komentarz do kan. 1065, W: *Codice di Diritto Canonico commentato. Testo ufficiale latino. Traduzione italiana. Fonti interpretazioni autentiche. Legislazione complementare della Conferenza Episcopale Italiana. Commento*, pod red. Quaderni di diritto ecclesiale, Milano 2001, s. 862.

³⁸ Por. Pastuszko, *Sakrament*, dz. cyt., s. 317; por. Góralski, *Kościołne prawo*, dz. cyt., s. 79.

³⁹ M. Pastuszko, *Obowiązek przyjęcia sakramentu bierzmowania*, „Prawo Kanoniczne” 32 (1989) nr 1-2, s. 89.

ży udzielać młodzieży w wieku 14-15 lat, czyli z klasy VII i VIII obecnej szkoły podstawowej”⁴⁰. Wspólny synod zachodnioniemiecki zalecił bierzmować w wieku około 12 lat życia⁴¹. Tak samo postanowiła Konferencja Episkopatu Włoch⁴². Młodzież osiągającą ustalony wiek należy dopuszczać do przyjęcia sakramentu konfirmacji, jeśli nie grozi jej niebezpieczeństwo śmierci, gdyż w takim przypadku można i należy zagrożonego śmiercią bierzmować bezzwłocznie, albo też nie zachodzi inna poważna racja, która zdaniem szafarza sakramentu przemawia za tym, by nieco wcześniej lub nieco później udzielić bierzmowania określonej osobie⁴³.

Kan. 1065 § 1 zobowiązując kandydatów do małżeństwa, aby przyjęli bierzmowanie, nie wymaga tego jednak bezzwłocznie. Katolicy, którzy nie przyjęli jeszcze sakramentu bierzmowania, powinni go przyjąć przed zawarciem małżeństwa, gdy jest to możliwe bez poważnej niedogodności. Nasuwa się jednak pytanie: co oznacza owa „poważna niedogodność”, która jest przyczyną dopuszczenia do ślubu kandydatów nie bierzmowanych?

Należy stwierdzić, że nupturieni mogą nie przystąpić do bierzmowania przed małżeństwem z dwóch powodów. Pierwszym jest brak do tego ich woli, gdyż w Kościele sakramenty mogą być przyjmowane tylko dobrowolnie, nawet chrzest, jakkolwiek sakrament ten jest konieczny do zbawienia człowieka koniecznością środka (zob. kan. 843 § 1)⁴⁴. Tak więc nupturieni mogli nie przyjąć konfirmacji ze zwykłego zaniedbania, ale i z powodu słabej wiary w konieczność tego sakramentu dla życia chrześcijańskiego i małżeńskiego⁴⁵. Drugą przyczyną powodującą, iż kontrahenci mogą nie przystąpić do bierzmowania przed małżeństwem, już mniej prawdopodobną w naszych czasach, może być brak szafarza sakramentu bierzmowania⁴⁶.

Gotując się do ślubu nie bierzmowani kandydaci mogą więc stanąć

⁴⁰ Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja duszpasterska dotycząca sakramentu bierzmowania* (16 stycznia 1975, nr 3), W: *Dokumenty duszpasterskoliturgiczne Episkopatu Polski 1966-1993*, pod red. Cz. Krakowiaka, L. Adamowicza, Lublin 1994, s. 30.

⁴¹ Por. Hempterek, *Uświęcające zadanie*, dz. cyt., s. 109.

⁴² Por. V. Fagiolo, Komentarz do kan. 1065, W: *Commento al Codice di Diritto Canonico*, pod red. P. Pinto, wyd. 2, Watykan 2001, s. 633.

⁴³ Por. Pastuszko, *Sakrament*, dz. cyt., s. 318.

⁴⁴ Por. tamże, s. 321.

⁴⁵ Por. J. Areavey, Komentarz do kan. 1065, W: *The canon law letter and spirit a practical guide to the code of canon law. Prepared by the canon law society of Great Britain and Ireland in association with The Canadian Canon Law Society*, pod red. F. Morrissey, London 1999, s. 490.

⁴⁶ Por. Pastuszko, *Sakrament*, dz. cyt., s. 321.

wobec poważnej niedogodności przyjęcia tego sakramentu. Należy stwierdzić, że wspomnianą poważną niedogodnością przyjęcia konfirmacji jest niemożność odpowiedniego przygotowania się do przyjęcia tego sakramentu (zob. kan. 843, 889 § 2, 890), jak również brak szafarza bierzmowania.

Gdy idzie o pierwszy powód nie przyjęcia konfirmacji przed ślubem, to należy podkreślić wielką troskę prawodawcy powszechnego o właściwe przygotowanie przyjmujących sakramenty (w tym oczywiście bierzmowania – por. kan. 889 § 2, 890). Kan. 843 w tym względzie postanawia: „Święci szafarze nie mogą odmówić sakramentów tym, którzy właściwie o nie proszą, są odpowiednio przygotowani i prawo nie wzbrania im ich przyjmowania” (kan. 843 § 1) oraz „Duszpasterze oraz inni wierni, w ramach własnej funkcji kościelnej, mają obowiązek troszczyć się, aby ci, którzy proszą o sakramenty, byli do ich przyjęcia przygotowani przez odpowiednią ewangelizację i katechezę, z uwzględnieniem norm wydanych przez kompetentną władzę” (kan. 843 § 2).

Także polskie prawo partykularne akcentuje istotną rolę przygotowania do owocnego przyjęcia bierzmowania. Biskupi w *Instrukcji Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele Katolickim* z 13 XII 1989 r. przypominają: „Tym, którzy uczestniczyli w życiu eucharystycznym, ale nie przyjęli jeszcze sakramentu bierzmowania, należy zgodnie z kan. 1065, umożliwić przyjęcie tego sakramentu. Po właściwym przygotowaniu duszpasterz kieruje te osoby tam, gdzie według ustaleń biskupa diecezjalnego, można przyjąć ten sakrament”⁴⁷. Również II Polski Synod Plenarny zarządza: „Przygotowanie dorosłych kandydatów do bierzmowania powinno trwać przynajmniej dwa do trzech miesięcy. W miarę możliwości należy je związać z rokiem liturgicznym (Adwent, Wielki Post, Okres Wielkanocny). Przygotowanie takie powinno składać się z około sześciu katechez i indywidualnej rozmowy duszpasterskiej z kandydatem. W razie potrzeby można połączyć przygotowanie do bierzmowania z bezpośrednim przygotowaniem do małżeństwa. W takich sytuacjach należy zadbać o bardziej gruntowną katechezę uzupełniającą braki w zakresie formacji religijnej”⁴⁸.

⁴⁷ Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele Katolickim* (13 XII 1989), Kraków 1990 nr 21, por. nr 44; zob. W. Góralski, *Komentarz do Instrukcji Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele Katolickim z 5 IX 1986 r.*, „Ius matrimoniale” 1 (1990), s. 160-161.

⁴⁸ II Polski Synod Plenarny (1991-1999), Poznań 2001, st. 114, s. 209.

Podobnie postanawiają synody diecezjalne. Na przykład Synod Radomski stanowi: „Jeżeli małżeństwo w Kościele pragnie zawrzeć osoba (...) która nie przyjęła Sakramentu Bierzmowania, to należy (...) przeprowadzić stosowną katechezę w celu właściwego przygotowania do tego sakramentu”⁴⁹. Synod Diecezji Łomżyńskiej zarządza: „Wierni, którzy jeszcze nie przyjęli sakramentu bierzmowania powinni go przyjąć przed zawarciem małżeństwa. Biskup Łomżyński dla tych osób wyznaczył jeden dzień w miesiącu na sprawowanie tego sakramentu w katedrze łomżyńskiej”⁵⁰. Synod Diecezji Łódzkiej poleca: „Duszpasterz winien zatroszczyć się o to, aby narzeczeni, którzy nie byli bierzmowani, po uprzednim przygotowaniu przystąpili przed ślubem do tego sakramentu”⁵¹. W sposób zbliżony ujmuje to zagadnienie Synod Diecezji Pelplińskiej: „Kandydaci do ślubu, którzy nie byli jeszcze bierzmowani, powinni przyjąć ten sakrament, o ile to jest możliwe, bez poważnej niedogodności, po odpowiednim przygotowaniu przez duszpasterza. Duszpasterz ten następnie winien im ułatwić skierowanie tam, gdzie można przyjąć ten sakrament (por. Kan. 1065)”⁵². Synod Diecezji Rzeszowskiej przypomina, iż „Gruntownego przygotowania wymagają zgłaszający się do bierzmowania dopiero w okresie poprzedzającym zawarcie małżeństwa. Można je połączyć z bezpośrednim przygotowaniem do małżeństwa. Odpowiedzialność za właściwą formację spoczywa na miejscowym proboszczu”⁵³. Podobnie Synod Diecezji Opolskiej: „Narzeczeni, którzy nie przyjęli jeszcze sakramentu bierzmowania, powinni odbyć formację przygotowującą, i przystąpić do tego sakramentu przed zawarciem małżeństwa”⁵⁴, także Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej: „Przyjęcia bierzmowania należy wymagać przed zawarciem małżeństwa”⁵⁵.

Tak więc ustawodawca powszechny i partykularny z oczywistych

⁴⁹ Ustawa Synodalna Diecezji Radomskiej promulgowana przez Biskupa Radomskiego Edwarda Materskiego 5 kwietnia 1997 roku w Radomiu na I Synodzie Diecezji Radomskiej, Radom 1999, art. 91 § 3, s. 38, por. art. 93 § 2, s. 40.

⁵⁰ I Synod Diecezji Łomżyńskiej, Łomża 2005, st. 294, s. 111.

⁵¹ III Synod Archidiecezji Łódzkiej, Łódź 1999, st. 257, s. 69.

⁵² Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej, Pelplin 2001, st. 241, s. 57.

⁵³ Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej, Rzeszów 2004, st. 260, s. 138.

⁵⁴ Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002-2005). Statuty i aneksy, Opole 2005 st. 125, s. 55.

⁵⁵ Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996-2001, Zamość 2001, st. 43, s. 43.

względów przywiązuje dużą wagę do właściwego przygotowania przyjmujących sakramenty (w tym bierzmowanie). Stąd wolno sądzić, iż niemożność właściwego przygotowania do przyjęcia konfirmacji stanowi poważną niedogodność, upoważniającą do odłożenia bierzmowania po ślubie (por. kan. 1065 § 1). „Obrzędy bierzmowania” pozwalają miejscowemu ordynariuszowi w takich przypadkach na odroczenie konfirmacji na czas po ślubie, „jeżeli nie będzie można spełnić warunków do owocnego przyjęcia bierzmowania”⁵⁶.

Drugą przyczyną powodującą, iż kontrahenci mogą nie przystąpić do bierzmowania przed małżeństwem, raczej mało prawdopodobną w naszych czasach, może być brak szafarza sakramentu bierzmowania⁵⁷.

Zwyczajnym szafarzem bierzmowania jest biskup (kan. 882). Władza bierzmowania przysługuje mu z tytułu święceń biskupich oraz zwierzchnictwa nad powierzonym mu Kościołem partykularnym. Bierzmowanie więc należy w zasadzie do biskupa diecezjalnego. W powierzonej mu diecezji powinien on udzielać bierzmowania osobiście albo zapewnić jego udzielanie przez innego biskupa (najczęściej przez biskupa pomocniczego)⁵⁸.

Udzielać konfirmacji może także prezbiter. Na mocy samego prawa władzę udzielania bierzmowania posiadają: 1) w granicach swego terytorium ci, którzy w prawie są zrównani z biskupem diecezjalnym; są nimi: prałat i opat terytorialny, wikariusz i prefekt apostolski oraz administrator apostolski, którym jest powierzone zwierzchnictwo Kościołów partykularnych, nie będących jeszcze diecezjami; 2) w odniesieniu do danej osoby prezbiter, który – na mocy urzędu lub zlecenia biskupa diecezjalnego – udziela chrztu temu, kto przestał być dzieckiem albo osobę już ochrzczoneą dopuszcza do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim; zazwyczaj kapłanem w tym wypadku jest proboszcz, który jest upoważnio-

⁵⁶ OB, nr 12; por. Areavey, Komentarz do kan. 1065, dz. cyt., s. 491. Tekst OB mówi, że w takiej sytuacji ordynariusz miejsca „osądzi, czy nie byłoby lepiej odłożyć bierzmowanie na czas po zawarciu małżeństwa” (nr 12), co suponuje, że o każdym takim przypadku winien decydować wspomniany ordynariusz. J. Dudziak jest zdania, że „jeżeli narzeczeni nie są jeszcze bierzmowani, duszpasterz wskazuje im drogę do jego uzyskania, nawet odsyłając do miasta biskupiego z odpowiednim skierowaniem oraz po jakimś przynajmniej schematycznym przygotowaniu, jeśli nie ma czasu na gruntowniejsze” (*Kanoniczne przygotowanie narzeczonych do małżeństwa*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 11 (1992), s. 151).

⁵⁷ Takie sytuacje mogą mieć miejsce tam, gdzie występuje dotkliwy brak kapłanów, a dostęp do biskupa jest mocno utrudniony, np. na terenach misyjnych.

⁵⁸ Por. E. Przekop, *Przewodnik duszpasterski według Kodeksu Jana Pawła II*, Olsztyn 1990, s. 64.

ny do udzielenia chrztu osobie dorosłej, jeżeli biskup nie zechce jej sam udzielić chrztu; 3) w odniesieniu do osób znajdujących się w niebezpieczeństwie śmierci — proboszcz, a nawet każdy prezbiter (por. kan. 883 nr 1-3)⁵⁹.

Sprawującym bierzmowanie może być także prezbiter uprawniony do tego na mocy zlecenia. Określony kapłan może być upoważniony do szafowania bierzmowania w odniesieniu do ogółu wiernych przez biskupa diecezjalnego, gdy ten nie może osobiście bierzmować, ani też zlecić tego innemu biskupowi, a zachodzi konieczność bierzmowania (por. kan. 884 § 1).

Z ważnej przyczyny (np. dużej liczby kandydatów do bierzmowania lub braku czasu), biskup oraz prezbiter, który na mocy prawa lub szczególnego upoważnienia ze strony kompetentnej władzy, może w poszczególnych wypadkach dobrać sobie prezbiterów, aby razem z nim udzielali tego sakramentu (kan. 884 § 2). „Obrzędy bierzmowania” zalecają, aby powoływać do tego zadania prezbiterów, którzy pełnią w diecezji specjalny urząd, jak wikariusze generalni, wikariusze biskupi lub delegaci biskupa, dziekani lub proboszczowie miejscowości, w których udziela się bierzmowania; wylicza się także kapłanów, którzy przygotowują kandydatów do bierzmowania⁶⁰. Zalecenia tego jednak prawodawca kodeksowy więcej nie podtrzymuje, tym samym nie ma ono mocy wiążącej; może jednak służyć nadal za praktyczną wskazówkę⁶¹.

Tak więc istnieje bardzo szeroki wachlarz możliwości otrzymania sakramentu bierzmowania dla ochrzczonych, proszących o ten sakrament, mających używanie rozumu, odpowiednio pouczonych, właściwie dysponowanych i mogących odnowić przyrzeczenia chrzcielne (por. kan. 889). Biskup diecezjalny i zrównani z nim w prawie winni zabezpieczyć możliwość przyjęcia konfirmacji przez wymienionych wiernych (por. kan. 885 § 1).

Z powyższych rozważań wynika, że duszpasterz przygotowujący nie bierzmowanych do ślubu, nie może własną powagą odłożyć bierzmowania na czas po ślubie, lecz winien sprawę przedstawić ordynariuszowi miejsca. Należy dodać, iż nieprzyjęcie bierzmowania przed

⁵⁹ Tamże, s. 65.

⁶⁰ OB, nr 8.

⁶¹ Przekop, *Przewodnik*, dz. cyt., s. 65.

ślubem nie wpływa na ważność sakramentu małżeństwa⁶². Natomiast udzielenie bierzmowania nupturientom nieprzygotowanym⁶³, czy dopuszczenie do ślubu nie bierzmowanych, bez zwrócenia się do ordynariusza miejsca, jest z pewnością działaniem niegodziwym⁶⁴. Jest rzeczą oczywistą, że przepis o obowiązku przyjęcia konfirmacji przez nie bierzmowanych nupturientów przed celebracją małżeństwa nie ma zastosowania w niebezpieczeństwie śmierci (por. kan. 1068, 1079, 1116 § 1 nr 1).

W. Góralski powołując się na rozwiązanie tego problemu przez Konferencję Biskupów Italii (Dekret generalny o małżeństwie z 05. 11. 1999 r. nr 8) stwierdza: „Wydaje się, że w przypadku osób, które trwają w związku niekanonicznym i pragną uregulować swój status małżeński na forum kościelnym, do sakramentu bierzmowania powinny one przystąpić po zawarciu małżeństwa kanonicznego”⁶⁵.

Pozostaje jeszcze jedna kwestia. Czy wobec zdecydowanej odmowy przez jednego lub obu nupturientów przyjęcia bierzmowania zarówno przed jak i po celebracji małżeństwa, można byłoby nie dopuścić takich kandydatów do ślubu? Trzeba odpowiedzieć, że taka postawa nupturientów nie mogłaby stanowić powodu niedopuszczenia ich do ślubu, ze względu na to, iż przyjęcie sakramentu bierzmowania nie jest do zbawienia konieczne koniecznością środka oraz ze względu na respektowanie ich prawa do zawarcia małżeństwa (*ius connubii*⁶⁶ por. kan. 1058). Także warunkowe sformułowanie kan. 1065 § 1 przemawia za taką interpretacją, gdyż wobec poważnej niedogodności można według tego przepisu przyjąć sakrament małżeństwa bez bierzmowania. Należy jednak zaznaczyć, że duszpasterz przygotowujący do małżeństwa powi-

⁶² Por. Althaus, Komentarz do kan. 879, dz. cyt., kan. 879, nr 3; por. Molina Meliá, Komentarz do kan. 879, dz. cyt., s. 408.

⁶³ „Poza niebezpieczeństwem śmierci, mający używanie rozumu wtedy godziwie przyjmuje bierzmowanie, gdy jest odpowiednio pouczony, właściwie dysponowany i może odnowić przyrzeczenia chrzcielne” (kan. 889 § 2).

⁶⁴ Potwierdzeniem tej konkluzji jest postanowienie IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej: „Katolicy, którzy nie przyjęli jeszcze bierzmowania, powinni przystąpić do tego sakramentu przed zawarciem małżeństwa. Od tego obowiązku, w wyjątkowych sytuacjach, może zwolnić narzeczonych ordynariusz miejsca” (IV Synod Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2003 st. 320, s. 76).

⁶⁵ Góralski, *Kościelne prawo*, dz. cyt., s. 79.

⁶⁶ Prawo to jest zakorzenione we wzajemnej inklinacji kobiety i mężczyzny bycia ze sobą i jest naturalnym prawem osoby i prawem wiernego w Kościele (por. Góralski, *Kościelne prawo*, dz. cyt., s. 56; por. J. Bañares, Komentarz do kan. 1055-1062, W: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, pod red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. 3, cz. II, wyd. 3, Pamplona 2002, s. 1036).

nien dołożyć wszelkich wysiłków, by racjami religijno-duszpasterskimi skłonić strony do przyjęcia konfirmacji⁶⁷.

Należy się zgodzić z T. Rincón-Pérez, który stwierdza, iż prawodawca KPK z 1983 r. odtwarzając w dosłownym znaczeniu normę CIC 1917 (kan. 1021 § 2), według której jest bardzo potrzebne, aby kontrahenci byli bierzmowani przed wyrażeniem zgody małżeńskiej, lecz nie w sposób bezwzględny – dopiero, jeśli to jest możliwe bez poważnych trudności – okazuje subtelny szacunek dla ius connubii, aby nie stwarzać nowych przeszkód dla wykonywania prawa do zawarcia małżeństwa, kiedy pojawia się poważna trudność otrzymania bierzmowania przed ślubem⁶⁸.

Zakończenie

Celem niniejszej prezentacji było ukazanie warunkowego obowiązku przyjęcia sakramentu bierzmowania przez nupturientów, co reguluje kan. 1065 § 1.

Choć „przyjęcie sakramentu bierzmowania nie jest do zbawienia konieczne koniecznością środka” (kan. 787 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r.), to jednak nupturienti poprzez konfirmację otrzymują pełniejsze wyposażenie w dary Ducha Świętego, przez co posiadają skuteczniejszą pomoc nadprzyrodzoną do życia chrześcijańskiego i wypełnienia swoich obowiązków małżeńskich. Stąd przepis kan. 1065 § 1 KPK z 1983 r. wymaga, poza pewnymi wyjątkami, przyjęcia bierzmowania przed małżeństwem, co jest wyrazem troski prawodawcy o owocne przeżywanie stanu małżeńskiego przez wiernych.

Przedstawiono istotną dla małżonków rolę konfirmacji w dochowywaniu wierności małżeńskiemu przymierzu, będącemu wspólnotą całego życia, i w realizacji celu małżeństwa, jakim jest wzajemne dobro małżonków oraz zrodzenie i wychowanie potomstwa, jak również w ich apostołstwie wewnątrz swojej wspólnoty, a także w stosunku do innych rodzin. Wskazano na bierzmowanie jako na pomoc mał-

⁶⁷ Por. Góralski, Kościelne prawo, dz. cyt., s. 80; por. J. Fornés, Komentarz do kan. 1063-1065, W: *Codice di diritto canonico e leggi complementari commentato edizione italiana aggiornata e ampliata della 6a edizione curata dall'Istituto Martin de Azpilcueta dell'Università di Navarra, con riferimenti al Codice dei Canonici delle Chiese Orientali, alla legislazione italiana e a quella particolare della CEI*, pod red. J. Arrieta, Roma 2004, s. 701.

⁶⁸ Komentarz do kan. 1065, W: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, dz. cyt., s. 1119.

żonkom, także w trudnych chwilach życia małżeńskiego i rodzinnego (zachowywanie współżycia małżeńskiego, mimo różnych kryzysów (por. kan. 1151, 1056), przebaczenie przez stronę niewinną, pod wpływem chrześcijańskiej miłości i troski o dobro rodziny, małżonkowi cudzołożnemu i kontynuowanie z nią życia małżeńskiego (por. kan. 1152, 1155), zachowywanie wspólnoty małżeńskiej, w przypadku, gdy jedno z małżonków niedostatecznie wypełnia podstawowe obowiązki małżeńskie, czy godzi w dobro wspólnoty małżeńskiej i potomstwa (por. kan. 1153), czy troska o odpowiednie utrzymanie i wychowanie dzieci z chwilą zdecydowania o separacji małżonków (por. kan. 1154).

Z kolei wyeksplikowany został obowiązek przyjęcia bierzmowania przez wiernych w odpowiednim czasie (kan. 890) oraz zaprezentowano kan. 1065 § 1 jako uwypuklenie wspomnianego obowiązku konfirmacji, będącego wyrazem troski prawodawcy o pełne wtajemniczenie wiernych. Zwrócono uwagę, iż kan. 1065 § 1 zobowiązując kandydatów do małżeństwa, aby przyjęli bierzmowanie, nie wymaga tego jednak bezwzględnie lecz stawia warunek: „gdy jest to możliwe bez poważnej niedogodności”. Refleksja nad tym przepisem pozwoliła ustalić, iż ową „poważną niedogodnością”, która jest przyczyną dopuszczenia do ślubu kandydatów nie bierzmowanych jest niemożność odpowiedniego przygotowania się do przyjęcia tego sakramentu, jak również brak szafarza bierzmowania.

Podsumowując należy stwierdzić, że dyspozycja kan. 1065 § 1 zobowiązując warunkowo (jeśli to jest możliwe bez poważnych trudności) kandydatów do małżeństwa, aby przyjęli bierzmowanie, jest wyrazem troski prawodawcy o zabezpieczenie prawa do zawarcia małżeństwa przez wiernych. Ustawodawca z jednej strony troszczy się o pełne wtajemniczenie chrześcijańskie małżonków, ale z drugiej strony nie chce stwarzać nowych przeszkód dla wykonywania prawa do zawarcia małżeństwa, kiedy pojawia się poważna trudność otrzymania bierzmowania przed ślubem.

Zusammenfassung

Die Annahmepflicht des Firmungs sakraments von Neuvermählten

Der Artikel “Die Annahmepflicht des Firmungs sakraments von Neuvermählten” ist eine Interpretationsprobe (Kanon 1065 § 1).

Zuerst hat man die wesentliche Rolle der Firmung im Leben des Ehepaars akzentuiert, dann

hat man die Annahmepflicht dieses Sakraments von den Gläubigen hervorgehoben, um endlich bedingte Annahmepflicht des Firmungssakraments von den Neuvermählten zu zeigen, was der Kanon 1065 § 1 reguliert.

Anhand der Gesamtheit von Überlegungen sieht man die Sorge des Gesetzgebers um das volle christliche Einweihen des Ehepaars, obwohl er andererseits keine neue Hindernisse für die Verwirklichung des Rechtes zur Eheschließung schaffen will, wenn eine ernste Schwierigkeit der Firmungannahme vor der Trauung erscheint.